

**РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ДФ 05.854.015
ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ**

Спеціалізована вчена рада Вінницького національного аграрного університету Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство на підставі прилюдного захисту дисертації «Оцінка впливу сидератів і відходів рослинництва на агроекологічний стан ґрунту та якість продукції в умовах Лісостепу правобережного» за спеціальністю 201 Агрономія «22» листопада 2022 року.

Овчарук Віталій Віталійович.

1994 року народження.

Громадянин України.

Освіта вища: у 2016 році здобув диплом бакалавра зі спеціальності «Інформаційні управляючі системи та технології» в Одеському національному політехнічному університеті.

У 2018 році отримав диплом магістра (з відзнакою) зі спеціальності «Інформаційні управляючі системи та технології» також у Одеському національному політехнічному університеті.

У 2018 р. вступив до аспірантури Вінницького національного аграрного університету на кафедру екології та охорони навколишнього середовища за спеціальністю 201 Агрономія.

З 2018 по теперішній час працює, як приватний підприємець надаючи послуги у створенні програмних продуктів.

Дисертацію виконано у Вінницькому національному аграрному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник Ткачук Олександр Петрович, доктор сільськогосподарських наук, доцент, завідувач кафедри екології та охорони навколишнього середовища факультету агрономії та лісівництва Вінницького національного аграрного університету, м. Вінниця.

Здобувач має 11 наукових праць загальним обсягом 4,79 друк. арк. (власний доробок автора 1,95 умовн. др. арк.), у тому числі 1,41 друк. арк. у наукових періодичних виданнях інших держав, включених до міжнародних наукометричних баз; 2,39 друк. арк. у наукових фахових виданнях України; 0,38 друк. арк. у виданнях що засвідчують апробацію матеріалів дисертації; 0,61 друк. арк. у інших виданнях. Отримано патент на корисну модель:

Список облікованих праць за темою дисертації

Статті у виданнях що цитуються у міжнародній наукометричній базі даних Scopus та/або Web of Science:

1. Viktor Mazur, Ihor Didur, Oleksandr Tkachuk, Hanna Pantsyryeva, **Vitaliy Ovcharuk**. Agroecological stability of cultivars of sparsely distributed legumes in the context of climate change. *Scientific Horizons*. 2021. Vol. 24, №. P. 54-60.

(Scopus). (0,63 друк. арк., особистий внесок – 0,13 друк. арк.).

2. Razanov Serhiy, **Ovcharuk Vitaliy**, Krasnyak Olena, Bakhmat Mykola, Bakhmat Oleg. Agroecological assessment of green manures grown from winter grain harvest lost in the conditions of the right-bank forest-steppe of Ukraine.

International Journal of Ecosystems and Ecology Science. 2021. Vol. 11 (4). P. 895902. (Web of Science). (0,78 друк. арк., особистий внесок – 0,16 друк. арк.).

Статті у наукових фахових виданнях України:

3. **Овчарук В. В.**, Разанов С.Ф., Ткачук О.П., Кравченко В.С. Оцінювання хімічного складу бобових багаторічних трав, вирощених в умовах забруднення сільськогосподарських угідь важкими металами. *Вісник Уманського Національного Університету Садівництва*. 2017. № 2. С. 40-43. (0,39 друк. арк., особистий внесок – 0,10 друк. арк.).

4. Разанов С.Ф., Ткачук О.П., **Овчарук В.В.** Інтенсивність накопичення важких металів зерном пшениці озимої залежно від попередників. *Збалансоване природокористування*. 2018. № 1. С. 165-169. (0,43 друк. арк., особистий внесок – 0,14 друк. арк.).

5. Разанов С.Ф., Разанова А.М., **Овчарук В.В.** Вплив рівня забруднення ґрунтів важкими металами на інтенсивність накопичення їх у листі розторопші плямистої (*silybum marianum*). *Сільське господарство та лісівництво*. 2019.

№ 3 (14). С. 196-205 (0,30 друк. арк., особистий внесок – 0,10 друк. арк.).

6. Ткачук О.П., **Овчарук В.В.** Екологічний потенціал зернобобових культур у сучасній інтенсивній сівозміні. *Сільське господарство та лісівництво*. 2020. № 3 (18). С. 161-171. (0,43 друк. арк., особистий внесок – 0,22 друк. арк.).

7. Разанов С.Ф., Ткачук О.П., **Овчарук В.В.**, Овчарук І.І. Вплив сидератів на родючість ґрунту. *Збалансоване природокористування*, 2021.

№ 4. С. 144 – 152. (0,65 друк. арк., особистий внесок – 0,16 друк. арк.).

Патент на корисну модель:

8. Разанов С.Ф., **Овчарук В.В.** Спосіб вирощування сидератів. Патент UA 151011 U України, МКП 2022 A01C 21/00, A01B 79/00 № u202105548, заявл. 01.10.2021; опубл. 26.05.2022 р. Бюл. 21/2022.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. **Ovcharuk V.** Biomass potential of post-harvest residues as an organic fertilizers.

The scientific heritage. 2020. № 49. P. 4-7. (0,38 друк. арк.).

Інші видання (тези доповідей):

10. Ткачук О.П., Овчарук В.В. Потенціал біомаси побічної продукції рослинництва для удобрення ґрунту. *Scientific achievements of modern society. Abstracts of IX international scientific and practical conference*, April 28 – 30, 2020,

Liverpool. P. 1069-1076. (0,30 друк. арк., особистий внесок – 0,15 друк. арк.).

11. Овчарук В.В. Побічна продукція рослинництва – альтернатива поповнення органічної речовини ґрунту. *Dynamics of the development of world science. Vancouver, Canada*. 2020. № 9. P. 781-788. (0,31 друк. арк.).

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Паламарчук В.Д., доктор сільськогосподарських наук, доцент кафедри рослинництва, селекції та біоенергетичних культур Вінницького національного аграрного університету (м. Вінниця).

Зауважень немає.

Цицюра Я. Г., кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри землеробства, ґрунтознавства та агрохімії Вінницького національного аграрного університету (м. Вінниця);

Зауваження:

1. У розділі 1 дисертації слід більшу увагу приділити визначенням варіантів сидерації та ефективності застосування сидерації у форматі пророслої падалиці різних видів рослин. Слід розглянути і зарубіжний досвід такого варіанту сидерації з огляду на сучасні біологізовані системи органічно орієнтованого землеробства.

2. Схема досліджень потребує зміни із чітким відображенням чинників досліду з можливою літерно-цифровою їх індексацією для чіткого розуміння комбінаторики взаємодії їх у системі досліду.

3. У розділі 2 відсутній повний опис сортів кукурудзи і соняшнику, що досліджували. У цьому ж розділі бажана деталізація режимів погодніх умов з позиції сприятливості чи несприятливості для забезпечення ростових процесів падаличних форм вивчаємих видів рослин. За доцільне також вважаю більш детальний опис агрохімічних властивостей та режимів ґрунту дослідних ділянок з позиції сприятливості процесу сидерації вивчаємих видів рослин.

4. У дисертації досліджувався коефіцієнт небезпеки важких металів. Проте у методиці чітко не вказано, що таке коефіцієнт небезпеки накопичення важких металів та методика його розрахунку. Недостатньо чітко описана і методика розрахунку балансу поживних речовин з огляду на вивчаємий варіант застосування сидерації.

5. У роботі відсутній аналіз хімічного складу сидератів та вплив цих

показників на інтенсивність розкладу листостеблової маси у тому числі на показники сформованого балансу поживних речовин як з огляду на процеси у ґрунті, так і з огляду на гідротермічний режим впродовж їх активного розкладання.

6. Слід уточнити застосовані в роботі показники якості продукції, зокрема кислотне число олії. Слід також пояснити відповідність даних показників групі якості олії соняшнику та узагальнити висновки щодо впливу вивчаємих варіантів сидерації на рівень їх величини.

7. Частина досліджень дисертанта проводилися у наукових лабораторіях, проте не вказано рівень їх сертифікації та інструментально-методична можливість проведення відповідних визначень

8. У роботі не розкрито особливості та закономірності зниження вмісту важких металів у зерні кукурудзи і насінні соняшнику за вирощування різних видів рослин-сидератів.

9. У роботі недостатньо чітко описані процеси взаємодії падалишних рослин із стерньовими рештками попередника, а це є важливим аспектом їх розкладання та мінералізації і може розглядатись як додатковий чинник застосування сидератів та впливає на ефективність вказаних процесів.

10. Обов'язкової редакції потребують і пропозиції виробництву із вказанням регламентних параметрів і технологічних допусків застосування падалишної сидерації, оскільки термін вирощувати є некоректним і потребує відповідної аргументації у роботі, а створення умов для забезпечення відповідної густоти падалиці є некоректним по відношенню до контролю втрат при вирощування відповідного виду рослин, який нормується із відповідними допусками.

Колісник О.М., кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри ботаніки, генетики та захисту рослин Вінницького національного аграрного університету (м. Вінниця);

Зауваження:

1. Як визначали урожайність сидератів? У методиці досліджень це питання достатньо не висвітлено.

2. Необхідно пояснити зростання вмісту гумусу у ґрунті після вирощування сидератів. Це за 1 рік чи ротацію сівозміни?

3. Як розраховували вихід валової енергії, енергоємність, енергетичний коефіцієнт при представленні матеріалів біоенергетичної ефективності.

4. За рахунок чого найбільша родючість ґрунту спостерігається після сидератів гороху і ріпаку?

5. Чому після вирощування сидератів зростає вміст рухомих форм

важких металів у ґрунті?

6. Чому при вирощуванні сидератів зростає кислотне число олії?

7. За рахунок чого при вирощуванні сидератів зменшується накопичення важких металів у зерні кукурудзи і насінні соняшнику? На ці запитання у роботі має бути чітке пояснення та обґрунтування.

Міщенко Ю.Г., доктор сільськогосподарських наук, доцент, професор кафедри агротехнологій і ґрунтознавства Сумського національного аграрного університету (м. Суми).

Зауваження:

1. Назва дисертації є дещо задовгою, хоча досить детально та цілком відповідає сутності вирішуваної наукової проблеми.

2. Бажано б пояснити, що автор роботи мав на увазі вказуючи практичну цінність роботи – як *«підвищення агроекологічного стану ґрунту»*

3. В анотації та у висновках роботи зустрічаються твердження *«найменший баланс»* та *«найбільший»*, що не дає змоги визначити його як позитивний чи негативний.

4. В огляді літератури коротко висвітлено проблему забруднення ґрунтів важкими металами та відсутній аналіз літературних джерел з пропозиціями шляхів вирішення даної проблеми за рахунок сидератів чи відходів рослинництва.

5. В третьому розділі в таблиці 2.2 наведено схему досліду, однак її чомусь назвали *«програма досліду»*

6. Термін «заробка» в українській мові вживається за необхідності усунення пустот – заробка тріщин, чи заробка швів, що не є зовсім вдалим для рослинної маси, яку загортають в ґрунт.

7. Мала кількість усереднених значень порівнювальних ознак кореляційні залежності дозволяє будувати лише прямолінійні лінії регресії, які зазвичай в подібних дослідженнях описуються криволінійно та дозволяють виявляти зони оптимуму дії досліджуваних факторів.

8. В таблиці 3.3 наведено діапазони вмісту макроелементів, а в назві таблиці їх записано мікроелементами.

9. Бажано б пояснити механізм переведення важких металів у рухомі форми за вирощування сидератів.

10. Чому в назві підрозділу 5.1 наголошується на використанні відходів рослинництва основних культур для поліпшення агроекологічного стану ґрунту лише в *«інтенсивній сівозміні»*. Однак розрахункові дані та їх аналіз надано як для інтенсивної, так і традиційної технології вирощування культур.

11. У висновках та анотації за згадування економічної доцільності вирощування культур бажано б було навести окрім рівня рентабельності також і

показник прибутковості вирощування культур, оскільки даний показник відображає в абсолютних величинах господарську привабливість застосування досліджуваних агрозаходів.

Рожко В.М., кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри землеробства та гербології Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ);

Зауваження:

1. Під час висвітлення методів дослідження автор вказує, що у роботі використовувались спеціальні методи (польовий, лабораторний, розрахунковий, математично-статистичний) і упускає загальнонаукові методи (гіпотези, експерименту, спостереження, аналізу, синтезу і т.д.), які безумовно були також використані.

2. На нашу думку, не одноразово згаданий у огляді літератури автором спосіб припинення росту сидеральних культур шляхом внесення гербіцидів суцільної дії не слід вважати заходом, що покращує екологічний стан поля, а тим більше, якість продукції.

3. Термін «відходи рослинництва», вжитий автором комплексно до соломи, полови, стерні, що залишається після збирання зернових культур, на нашу думку, є не зовсім коректним. Було б доцільніше замінити його на «стеблові та кореневі відходи», або «побічна продукція», що і вживається автором періодично по тексту, наприклад, на с.44.

4. У схемі двохфакторного дослідження повинен бути визначений контроль не лише для фактору А, але і для фактору Б.

5. На с. 95 автор пише, що найменше зниження вмісту рухомого фосфору у ґрунті було після вирощування пшениці озимої на сидерат, а найбільше - після ячменю ярого. Проте ніяк не пояснює це явище, хоча вказані культури дуже близькі за вимогами до наявності цього елемента і до потреби його на свої фізіологічні процеси.

6. При висвітленні даних щодо урожайності культур (с. 110) автор вказує назву гібриду кукурудзи Лелека МВ, ФАО 290. Було б доречно вказати, який гібрид і якої групи стиглості у досліді представляв соняшник.

7. У таблиці 4.3 показник масової частки олії у перерахунку на суху речовину, % залежно від сидерату, варіює дуже слабо, тому дуже важко визначитись а користь того чи іншого варіанту.

8. Висновки 2,6,7 та 9 є переважаними, їх потрібно було подати компактніше.

9. Не зрозуміло, чому у рекомендаціях виробництву автор пропонує сидерати для підвищення вмісту у ґрунті азоту легкогідролізованого та калію

обмінного і не згадує про такі ж для збільшення вмісту рухомого фосфору.

10. У роботі є значна кількість граматичних і стилістичних помилок, не вдалих висловів, не відредагованих речень. Її потрібно було б ретельніше вичитати.

Результати відкритого голосування:

«За» п'ять членів ради,

«Проти» немає членів ради,

«Утрималось» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Овчаруку Віталію Віталійовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія.

Голова
спеціалізованої
вченої ради
ДФ 05.854.015

(підпис)

д. с.-г. н., доц. Віталій ПАЛАМАРЧУК

Згідно д.с.-г.н. доцента Паламарчука В.
засвідчую: вчений секретар
Мисюковська І. І.

